

Socialstyrelsen
Dnr 5.7-30219/2020

Remissvar avseende förslag till nya föreskrifter om besök i särskilda boendeformer för äldre under covid-19-pandemin (diarienummer 5.7-30219/2020)

Famna är riksorganisationen för idéburen välfärd. Vi har för närvarande 96 medlemmar och de största är Ersta diakoni, Stockholms Sjukhem och Bräcke diakoni. Därutöver har vi många andra välkända medlemmar och välrenommerade aktörer som länge erbjudit medborgare och medmänniskor sociala tjänster, kvalificerad vård och individuell omsorg utan vinstsyfte. Ett antal av våra medlemmar driver särskilda boenden för äldre.

En sammanfattning av Famnas ställningstaganden

Sjukdomen covid-19 har inneburit många utmaningar för särskilda boendeformer för äldre. Den främsta har varit att hindra smittspridning av sjukdomen, där förbud mot besök har varit ett relevant och nödvändigt beslut. Samtidigt har förbudet lett till negativa effekter för många boende samt för närstående. Famna anser därför att det är motiverat att besöksförbudet efter 30 september 2020 upphör.

Det är dock viktigt att äldreboenden får stöd av myndigheter gällande övergången från förbud till att besök åter blir tillåtna. Vi efterlyser tydlighet avseende vad det juridiskt inte längre finns utrymme för (tvingande åtgärder) och rekommendationer om hur besök kan utformas för att minska risken för smitta. Om verksamheter inte får tydligt stöd i detta är sannolikheten stor att de kommer att göra olika bedömningar och i värsta fall göra sådana bedömningar som det rent lagligt inte finns utrymme för. Detta skulle vara olyckligt för såväl boende och anhöriga som för verksamheterna.

Famna efterfrågar därför allmänna råd och rekommendationer som är anpassade utifrån besök på äldreboenden från och med 1 oktober 2020.

Synpunkter och kommentarer

Socialstyrelsens föreskrifter om besök i särskilda boendeformer för äldre under covid-19-pandemin

Famnas anser att det finns behov av förtydligande av följande:

”2 § Den verksamhetsansvarige ska verka för att besök till en person som bor i ett sådant boende som anges i 1 § kan genomföras på ett säkert sätt så att risken för att sjukdomen covid-19 sprids i boendet begränsas”

Famna anser att formuleringen ger utrymme för tolkning att verksamhetsansvarig äger frågan om hur besök ska genomföras på ett säkert sätt. I samband med Socialstyrelsens remisseminarium 2020-09-17 uppgav Socialstyrelsens att det från och med 1 oktober inte finns några tvingande möjligheter för verksamheter att bestämma hur besöken ska gå till: t ex att besöken ska ske på vissa eller olika tider, att det inte får ske i verksamhetens allmänna utrymmen, att skyddsutrustning ska användas. Verksamheterna kan då inte längre förbjuda utan istället föreslå och arbeta med information och kommunikation.

Famna anser att det bör tydliggöras att det från och med 1 oktober inte finns utrymme för tvingande åtgärder. Om detta inte tydliggörs finns risk för att verksamheter kommer ha rutiner som innebär förbud i tron att det fortfarande finns utrymme för det.

Famna anser även att det är problematiskt att verksamhetsansvarig förväntas verka för detta samtidigt om det inte finns utrymme att äga frågan. I praktiken kommer det finnas boende och anhöriga som genomför besök på ett sätt där smitta riskerar att komma in på boendet.

”5 § Den verksamhetsansvarige ska fastställa rutiner för hur man ska arbeta i verksamheten för att begränsa risken för spridning av sjukdomen covid-19 i ett sådant boende som anges i 1 §. Rutinerna ska utarbetas med utgångspunkt från de föreskrifter och allmänna råd samt andra rekommendationer som Folkhälsomyndigheten har utfärdat för att begränsa risken för spridning av sjukdomen.”

Famnas anser att det finns ett behov av föreskrifter och allmänna råd som uttryckligen utgår från besök på äldreboenden från 1 oktober. Även om det idag finns allmänna råd från Folkhälsomyndigheten behöver dessa upprepas för detta sammanhang och kompletteras med råd om den specifika situationen. T ex rekommendationer om att ha dialog med boendet om hur besök kan genomföras för att minska smittspridning, föranmälda besök, hygienrutiner vid besök, att undvika boendets gemensamma lokaler (ett starkt önskemål från Famnas medlemmar) och rekommendationer om max antal personer vid ett och samma tillfälle för att kunna upprätthålla den fysiska distanseringen.

Underlaget skulle kunna kompletteras med pedagogiskt material liknande ”Tillsammans kan vi bromsa smittan!”:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/3bcdcb1000e4aaabcf7f0ed25da80b8/allmanna-rad-covid-19-affisch-allmanhet.pdf>

Ändrad fältkod

Det pedagogiska arbetet med att ge information skulle underlättas om ett sådant material togs fram. T ex skulle informationen kunna sättas upp i verksamheten och skickas med post eller e-post när information behöver kommuniceras.

Det skulle även utgöra en trygghet för verksamheterna att själva kunna konsultera myndigheternas information och kunna hänvisa till sådan i dialog med boende och närstående.

Konsekvensutredning – förslag till nya föreskrifter om säkra besök i särskilda boendeformer för äldre under covid-19-pandemin

Famnas uppfattning är att det finns behov av förtydligande kring följande:

2. Beskrivning av problemet och vad Socialstyrelsen vill uppnå

”När förordningen om det tillfälliga förbudet mot besök i särskilda boendeformer för äldre upphör är den som bor på SÄBO fri att själva ta emot besök som hen önskar. Dock kvarstår skyldigheten som var och en har att genom uppmärksamhet och rimliga försiktighetsåtgärder medverka till att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar enligt 2 kap 1 § smittskyddslagen (2004:168), SmL. Vidare gäller de föreskrifter och allmänna råd samt rekommendationer som Folkhälsomyndigheten utfärdat.

Famna ser gärna att boende och närstående uppmuntras att ha en dialog med boendet om hur besök kan genomföras på bästa sätt, för att underlätta för verksamheten att följa sitt ansvar att minska smittspridning.

”I Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. finns bestämmelser och allmänna råd riktade till kommunala verksamheter och verksamheter i enskild regi. I författningen finns även allmänna råd riktade till var och en med rekommendationer om hur man bör agera för att minska risken för smittspridning. De gäller även för de som bor i SÄBO och deras eventuella besökare.”

Som nämnts tidigare i remissvaret anser Famna att det finns ett behov av att ha föreskrifter och allmänna råd som är anpassade till just besök på äldreboenden efter 1 oktober.

Famnas medlemmar har signalerat att nuvarande material inte ger tillräcklig vägledning och inte ger tillräckligt stöd för situationen efter 30 september.

”Med föreskriften vill Socialstyrelsen uppnå ett enhetligt och nationellt stöd för hur verksamheterna ska agera när det inte längre finns ett besöksförbud”

Famnas uppfattning är att föreskrifterna i dagsläget saknar den tydlighet som behövs för att stödet ska bidra till fastställande av rutiner, enhetlighet och nationellt stöd för verksamheterna. För att uppnå det efterfrågas som tidigare nämnt tydlighet kring vad för utrymme verksamheten har kring framtagande av rutiner (inga tvingande åtgärder), samt föreskrifter och allmänna råd som riktar sig specifikt till besök på äldreboenden.

8. Kostnader och andra konsekvenser

Famnas erfarenhet är att det kan behövas ökade resurser för att hantera den arbetsbelastning som kommer att uppstå från 1 oktober.

Slutligen har Famna några övriga reflektioner.

Famna anser att det är olyckligt att föreskriften endast omfattar SoL och inte HSL. Äldreboenden verkar inom båda lagarna och det blir därför problematiskt med en uppdelning då verkligheten inte ser ut så. T ex är frågan om patientsäkerhet p g a covid 19 mycket viktig, t ex kring basala hygienrutiner.

Famnas medlemmar undrar även hur verksamheterna förväntas agera om smitta kommer in på boendet, om besök då fortfarande kommer att vara tillåtet. Det finns därför en önskan om förtydligande gällande detta.

Famna har inget ytterligare att anföra utöver de invändningar och argument som presenteras i våra kommentarer.

På Famnas vägnar

Ulrika Stuart Hamilton

Generalsekreterare